

David naar Nob, de priesters gedood

Periodethema: David

1 Samuël 21: 1-10 en 22: 6-23

a. David in Nob (1 Sam. 21: 1-10)

UITLEG VAN DE TEKST

In het voorafgaande heeft Jonathan duidelijk gemaakt dat zijn vader Saul echt van plan is David te doden. David moet vluchten (1 Sam. 20: 27-42). David vlucht (vers 1). Hij komt te Nob (betekent 'hoge plaats' of 'verhoging'), een priesterlijke stad in het gebied van de stam van Benjamin, gelegen op een hoogte, relatief dicht bij Jeruzalem. Hij bevindt zich in het stamgebied van Saul. Hij ontmoet daar de priester Achimelech (betekent 'mijn broer is koning'). Deze is angstig als hij David ontmoet. Hij beeft. Hij vraagt waarom David alleen is. David antwoordt (vers 2) dat hij orders heeft van de koning. Een zaak die hij geheim moet houden. Met zijn jongelingen heeft hij een bepaalde plaats afgesproken. Zij weten blijkbaar niet van zijn bezoek aan Achimelech. Het heeft er de schijn van de David Achimelech wil verzekeren van het feit dat niemand weet dat hij hier in Nob is. 'Wat (vers 3) heeft u bij de hand?' vraagt David. Wij zouden zeggen: wat hebt u in voorraad? Hij wil graag vijf broden hebben of iets wat daar op lijkt. De priester geeft geen positief antwoord. Er is geen 'gemeen' (wij zouden zeggen 'gewoon') brood. Er is alleen heilig (aan de dienst van God gewijd) brood. Dat mogen de jongelingen alleen hebben als ze geen omgang hebben gehad met vrouwen. David antwoordt bevestigend (vers 5). Ze hebben zich onthouden van contact met vrouwen in de afgelopen dagen. Als David uittrekt, heiligt hij zich en degenen die met hem zijn. De Statenvertaling vertaalt hier dat het brood 'gemeen' is. Zoals we kunnen zien, is het woord brood toegevoegd door de statenvertalers.

David zou dan bedoelen dat het heilige brood nu tot gewoon brood wordt, omdat het vandaag toch vervangen zal worden. Een andere uitleg is dat de tocht (het uittrekken) van David 'ongewijd' is, maar dat deze vandaag geheiligt wordt door de 'vaten'. Het doel heiligt de middelen, zou David dan bedoelen. Ook deze woorden, hoe ze ook worden uitgelegd, worden gebruikt om Achimelech te overtuigen dat hij David kan en mag helpen. Dat doet (vers 6) deze dan ook. Hij geeft David het heilige brood. De schrijver legt ons uit waarom hij dat doet. Er was geen ander brood dan de toonbroden. Het gaat om het brood wat geregeld wordt ververst met 'warm' brood. Bedoeld wordt vers brood wat nog heet is, als het uit de oven komt. Toch is er iets niet goed (vers 7). David meent dat niemand weet dat hij in Nob is, hij heeft het zelfs zijn jongelingen niet verteld. Dat is echter niet waar. Er is een knecht van Saul, die blijkbaar verhinderd was om verder te reizen door iets voor het aangezicht van de HEERE. We weten niet of het om een offer ging of een andere verplichting, maar iets had hem daar gehouden. Hij is de overste van de herders van Saul. Deze is getuige van dit bezoek van David. David (vers 8) vraagt naar een wapen. Hij wil weten of Achimelech voor hem een speer of een zwaard heeft. Ter verontschuldiging zegt hij dat hij vanwege de opdracht van Saul haastig moest vertrekken. David speelt hier met de waarheid. Zijn vertrek heeft alles te maken met Saul, maar hij suggereert dat het om een opdracht gaat, terwijl hij op de vlucht is. Achimelech heeft een zwaard (vers 9). Het zwaard van Goliath (1 Sam. 17) is hier. David heeft dat afgenomen van Goliath en het gelegd voor de voeten van Saul. Het ligt in een kleed achter de efod.

De efod was een priesterlijk bovenkleed dat of van wit of van materiaal van verschillende kleuren geweven was. David mag het nemen en deze neemt dit aanbod graag aan. Dan vlucht David verder (vers 10). Hij gaat naar Achis.

TER OVERWEGING

David is op de vlucht. Enerzijds proef je dat hij de priester wil beschermen. Niemand hoeft te weten dat hij geweest is. Iets van Davids zorgzaamheid wordt zichtbaar. Hij rekent ook met de belangen van Achimelech. Het is goed om in deze individualistische tijd dit aspect met de kinderen te bespreken. Rekenen wij met de belangen van anderen?

Anderzijds proef je dat David niet open is tegenover Achimelech. Misschien is dat om Achimelech te beschermen. Het is goed als de priester niet alles weet. Hij hoeft dan later niet te liegen. Toch proef je dat er veel tussen David en Achimelech niet besproken wordt. Achimelech beeft. Hij vermoedt dat er iets aan de hand is. David verzwijgt wat er echt gebeurd is tussen hem en Saul. Het zijn zijn halve waarheden en daarom misschien wel hele leugens. Kinderen herkennen dit. Ook zij zeggen niet altijd de hele waarheid tegen bijvoorbeeld de meester in de klas of thuis tegen hun moeder als er iets is voorgevallen met hun zusje. Deze geschiedenis geeft aanknopingspunten om het er over te hebben. Is een leugen dan geoorloofd? Of is juist de waarheid de goede weg?

David voelt de vrijheid om de broden te nemen. De Heere Jezus zal daar later op terugkomen (zie Matth. 12: 1v). Daar maakt de Heere Jezus duidelijk dat de zorg van David voor zichzelf en zijn mannen inderdaad belangrijker waren dan het handhaven van de broden als toonbroden. 'Barmhartigheid gaat voor offerande' (Matth. 12: 7), zegt de Heere Jezus daar. Dit gedeelte geeft aanleiding om te spreken over de vraag wat nu voorgegaat in het Koninkrijk van God. Daarin staat de zorg voor mensen heel hoog. Bijzonder is het dat het zwaard van Goliath nu het zwaard van David wordt. Zijn vertrouwen op God toen (zonder harnas het gevecht tegen Goliath) levert hem ook later in zijn leven iets op. Zegeningen van iets wat we doen kunnen soms op zich laten wachten, maar 'wat gedaan werd uit liefde tot Jezus' zal zegen geven.

b. De priesters gedood (1 Sam. 22: 6-23)

UITLEG VAN DE TEKST

Saul is ondertussen zeer ontstemd geworden (vers 6). Hij heeft gehoord dat David is gesignaleerd. Hij zit bij Rama (heuvel) onder een boom, met zijn speer in zijn hand en zijn mannen staan om hem heen. Hij is zeer kritisch en achterdochtig richting zijn mannen (vers 7).

Hij noemt ze zonen van Jemini, wat betekent dat hij ze aanspreekt als leden van de stam van Benjamin, zijn eigen stam. Zo geeft hij het signaal af dat ze bij hem horen, aan zijn kant moeten staan. Hij vraagt of David ze akkers zal geven of wijngaarden of een plaats als bevelhebber. Van wie hebben ze iets te verwachten? Hij bedoelt te zeggen: toch vooral van mij, Saul, jullie koning? Toch hebben in zijn ogen zijn mannen zich tegen hem gekeerd (vers 8). Waarom heeft niemand verteld dat mijn zoon Jonathan een verbond met hem heeft gemaakt? Waarom zeggen jullie niet dat mijn zoon mijn dienaar tegen me heeft opgezet? Saul is vol argwaan tegenover zijn mensen. Dan spreekt Doëg (vers 9). Hij vertelt van het moment dat hij David zag bij Achimelech in Nob. Uit zijn verklaring (vers 10) moet Saul wel concluderen dat Achimelech de kant van David heeft gekozen. Hij bad voor David, gaf voedsel en het zwaard van Goliath. De geprikkelde Saul reageert direct op dit bericht (vers 11). Hij laat onmiddellijk Achimelech, zijn huis en de priesters van Nob halen. Als Achimelech gekomen is, vraagt Saul zijn aandacht (vers 12). Hij vraagt Achimelech waarom hij zich verbonden heeft aan David tegen Saul. Waarom hebt u hem brood en een zwaard gegeven terwijl hij tegen mij in opstand komt? Achimelech antwoordt verbaasd (vers 14). Wie van de knechten van de koning is zo trouw als David? Hij is toch uw schoonzoon? Hij is toch gehoorzaam? Hij is toch eerlijk in uw huis? Het is (vers 15) vandaag toch niet voor het eerst dat ik voor hem de Heere heb geraadpleegd? Achimelech maakt duidelijk dat hij niets begrijpt van de beschuldigingen van Saul. Waarom zulke aantijgingen aan het adres van hem zelf en het huis van zijn vader? Hij heeft niets geweten van enige opstand van David tegen Saul? Saul wil ondertussen nergens van weten (vers 16). Hij is niet meer voor rede vatbaar. 'U moet sterven', zegt hij, 'en ook het hele huis van uw vader.' Nu wendt hij zich tot zijn knechten (vers 17). Hij gebiedt ze over te gaan tot de executie van de priester, omdat ze de kant van David hebben gekozen en zo hun koning hebben verraden. Er gebeurt iets bijzonders. De knechten weigeren dit bevel. Ze doen het niet. Nu wendt de koning zich tot Doëg (vers 18). Hij moet aanvallen. Doëg voldoet aan het bevel. Op die dag doodt hij vijfentachtig mannen die de linnen lijfrok (een deel van de priesterkleding) droegen. Daar blijft het niet bij (vers 19). Hij valt ook de stad Nob aan. Hij spaart niets en niemand. De vrouwen, kinderen, ouderen en zelfs de dieren worden gedood. Doëg blijkt een nietsontziende executeur te zijn. Er is één lichtpuntje (vers 20). Eén van de zonen van Achimelech, Abjathar (Hebr. mijn vader is groot) ontkomt. Hij vlucht naar David. Hij brengt (vers 21) David het slechte nieuws. Het slaat in als een bom bij David (vers 22). Hij voelt zich verantwoordelijk.

Hij had Doëg gezien die dag dat hij bij Achimelech was. Hij kende Doëg als één van de knechten van Saul. Hij had kunnen weten dat hij Saul op de hoogte zou brengen van dit bezoek. Hij beseft dat zijn bezoek de reden is van deze verschrikkelijke moordpartij. Hij lijkt zich te vermannen (vers 23). Nu richt hij zich met woorden van troost tot Abjathar. 'Wees niet bang', zegt hij. 'Ze zullen u zoeken te doden, zoals ze mij zoeken te doden. U bent hier onder mijn hoede.'

TER OVERWEGING

Saul is gefrustreerd over zijn gebrek aan succes om David gevangen te nemen. Hij is angstig en geïrriteerd vanwege het feit dat hij weet dat Jonathan, zijn zoon, een verbond met David heeft. Nu is hij ook nog zeer achterdochtig tegenover zijn knechten. Waarom hebben ze hem niet verteld wat er aan de hand was? Aan de ene kant tekent dit de mentale achteruitgang van Saul. Hij begint een verbitterde man te worden. Aan de andere kant is dit een situatie waarin mensen vooral emotionele beslissingen nemen. Dat herkennen de kinderen. Als je boos bent, denk je anders over de dingen dan wanneer je blij bent. Als je teleurgesteld bent, kijk je anders naar de wereld dan wanneer het voor de wind gaat. Bij Saul leidt zijn frustratie tot verschrikkelijke dingen. Daar kunnen we over spreken met de kinderen. Neem geen belangrijke besluiten als je vol emotie bent.

Saul spreekt over het voordeel wat hij bieden kan. Het lijkt wel alsof hij hun trouw wil kopen. 'Heb ik jullie meer te bieden, of David?' Ook dit is herkenbaar voor de kinderen. Ze zullen misschien zelf wel eens proberen om de hulp van anderen 'te kopen'. Of ze hebben meegemaakt dat iemand hen iets beloofde te geven, als zij maar... Het is goed om door te spreken over dit onderwerp en de lijn door te trekken naar corruptie in de wereld van volwassenen. Daar wordt het recht geschonden vanwege eigen voordeel.

Saul is achterdochtig. Hij vermoedt een complot. Achterdocht is ook in de wereld van de kinderen aanwezig. Praat er eens over met ze hoe het ontstaat, waar het toe kan leiden, hoe bevrijdend het is als het er niet is.

Saul hanteert de regel: de vijanden van mijn vijanden zijn mijn vrienden. De vrienden van mijn vijanden zijn mijn vijanden. Het brengt hem er toe om zonder eerlijk onderzoek Achimelech, de priesters en zelfs alle inwoners van de stad van Achimelech te doden. Hier is recht aan de kant geschoven voor de regel 'vriend of vijand'. Het is voor de kinderen herkenbaar dat dit vandaag ook nog gebeurt. Ze zullen de regel waarschijnlijk zelf toepassen. Van je vriend zie je veel door de vingers, van je vijand vind je alles verkeerd, wat hij ook doet. Praat er over met hen dat we op deze manier geen recht doen. Doëg is een gewetenloze moordenaar. Vermoedelijk omdat het hem in een betere positie brengt bij Saul. Het is moeilijk om hier met de kinderen gedetailleerd in te gaan op deze slachting. Wel is het goed om te spreken over de grenzen die mensen over gaan om er zelf beter van te worden. Helaas staat de daad van Doëg niet op zichzelf. Ook vandaag zien we dat in oorlogen mensen verschrikkelijke dingen doen vanwege eigen motieven. Hier zien we dat de mens 'geneigd is tot alle kwaad'. Dat zijn wij zelf ook. Ik zou Doëg kunnen zijn.

David voelt zich verantwoordelijk. Dat is begrijpelijk. Toch is David niet de moordenaar hier. De verantwoordelijkheid voor deze daad ligt bij Saul en Doëg. Wat we kunnen leren is dat we altijd zorgvuldig moeten omgaan met andere mensen. David had waarschijnlijk beter Achimelech kunnen waarschuwen. Hij had het gevoel moeten volgen dat hij had toen hij Doëg zag. David is vol zorg over Abjathar. 'Blijf maar hier. Vrees niet.' In zekere zin lijkt hij hier op de grote David, de Heere Jezus. Hij zei: 'Ze hebben Mij vervolgd, ze zullen u vervolgen.' Hij zegt ook: 'Ik ben met u, al de dagen.' Wie tot de Heere Jezus komt, zoals Abjathar bij David, zal ook te maken krijgen met de haat en vervolging van de wereld. Bij Hem is dan bescherming en bewaring, zelfs tot in eeuwigheid.

GELOOFSLEER

Vraag en antwoord 5 van de Heidelbergse Catechismus als het gaat om Doëg. Zondag 42 van de Heidelbergse Catechismus over het doden. Zondag 43 van de Heidelbergse Catechismus over het liegen.

